

Náhrada škody

Cena nových přepravních obalů je skutečnou škodou na odcizených, zčásti opotřeбенých obalech, které jsou využívány v uzavřeném systému více dodavateli k přepravě výrobků odběrateli, jestliže neexistuje trh použitých obalů.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 25 Cdo 3678/2020-188 ze dne 27.1.2022)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobkyně: CROMODORA WHEELS s.r.o., se sídlem M., zastoupená Mgr. P.Ř., advokátem se sídlem O., proti žalovanému: J. M., narozený dne XY, bytem XY, zastoupený Mgr. T.P., advokátem se sídlem N.J., o 919.135,33 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Přerově pod sp. zn. 8 C 338/2018, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. 6. 2020, č. j. 16 Co 33/2020-153, ve znění opravného usnesení ze dne 23. 7. 2020, č. j. 16 Co 33/2020-159, tak, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu v potvrzujícím výroku a v měnícím výroku o platební povinnosti žalovaného ve výši 518.936,83 Kč s příslušenstvím, se zamítá.

Z odůvodnění:

Okresní soud v Přerově rozsudkem ze dne 13. 11. 2019, č. j. 8 C 338/2018-106, uložil žalovanému, aby zaplatil žalobkyni 321.432,50 Kč s příslušenstvím, zamítl žalobu ohledně částky 597.702,83 Kč s příslušenstvím a příslušenství z částky 321.432,50 Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Shledal zčásti důvodným nárok na náhradu škody za 435 palet a 2 859 prokladů, které žalovaný odcizil žalobkyni v době od 3. 12. 2014 do 5. 4. 2016 a byl za to pravomocným rozsudkem Okresního soudu v Přerově ze dne 15. 6. 2017, č. j. 4 T 48/2017-338, uznán vinným přečinem krádeže. Žalobkyně se v automobilovém průmyslu zaměřuje na produkci litých kol, která dodává automobilce v Mladé Boleslavi. Systém funguje tak, že všichni dodavatelé využívají stejné obalové prostředky (speciální kovové palety s víkem), které nakoupili od stejného německého výrobce, a v nich doručují odběrateli litá kola, která upevňují do boxů plastovými proklady, nakoupenými u italského výrobce. Prázdné palety s víky i proklady se v automobilce nijak netřídí, jsou skladovány hromadně, bez členění na konkrétního vlastníka. Nakládka a odvoz prázdných palet se provádí náhodně, proto jednotliví dodavatelé mají v držení i palety ostatních vlastníků. Jde o uzavřený interní systém, v němž mezi jednotlivými automobilkami a dodavateli obíhá obalový materiál. Znalec při ohledání kovových obalů a plastových prokladů zjistil, že palety s rokem výroby 2005 až 2016 vykazují značnou korozi a deformaci. Plastové proklady nejsou označeny rokem výroby. Na základě sledování vzorku palet dospěl znalec k prostému střednímu průměru stáří 8 let u kovových palet. Životnost palet znalec určil v rozmezí 10 - 15 let, životnost plastových prokladů lze určit jen velmi obtížně, neboť není znám rok prodeje. Hodnotu opotřeбенí znalec určil u kovových palet na 72 %, zbytkovou hodnotu plastových prokladů v rozmezí 10-70 %. Soud dovodil, že se v případě odcizeného obalového materiálu nejedná o běžně obchodované zboží na trhu použitého materiálu, ale je možné na druhé straně připustit takový prodej použitého materiálu např. v rámci odprodeje nadbytečných zásob či likvidaci činnosti výrobce komponentů pro automobilový průmysl. Též zohlednil, že většina obalového materiálu, který od žalovaného vykupoval svědek K., byla poškozená, a proto jej odevzdal do šrotu, jen jejich část v lepším stavu si ponechal; ty pak zabavila policie a vrátila žalobkyni. S

ohledem na to, že náhrada by měla obnovit strukturu celkového majetku, přistoupil soud ke stanovení výše náhrady podle spravedlivého uvážení ve smyslu § 2955 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“). Soud uvedl, že část obalového materiálu, v jehož rozsahu uplatňuje náhradu, musela žalobkyně nakoupit bez ohledu na trestnou činnost žalobce. Z tohoto důvodu pak na věc nedopadá rozhodovací praxe Ústavního soudu ohledně opravy poškozeného automobilu pomocí nových náhradních dílů. Materiál má navíc určitou životnost, po kterou ho mohla žalobkyně užívat. S ohledem na důvodovou zprávu k občanskému zákoníku, podle které je možné převýšit obvyklou cenu poškozené věci o jednu třetinu, zvýšil právě o tento podíl cenu stanovenou znalcem s ohledem na neexistenci trhu s obalovým materiálem. Zároveň bral v úvahu, že nemá dojít k bezdůvodnému obohacení poškozeného.

K odvolání obou účastníků Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 29. 6. 2020, č. j. 16 Co 33/2020-153, ve znění opravného usnesení ze dne 23. 7. 2020, č. j. 16 Co 33/2020-159, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o platební povinnosti žalovaného, v zamítavém výroku jej potvrdil ohledně částky 78.766 Kč a příslušenství z částek 321.432,50 Kč a 518.936,83 Kč a změnil jej tak, že žalovanému uložil, aby žalobkyni zaplatil dalších 518.936,83 Kč s příslušenstvím; rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud s odkazem na vázanost soudů v civilním řízení odsuzujícím rozsudkem trestního soudu (§ 135 odst. 1 o. s. ř.) upřesnil, že žalobkyně požadovala náhradu za 476 kovových palet a 2 859 plastových prokladů, avšak z výroku trestního rozhodnutí vyplývá, že žalovaný odcizil spolu s L. Š. 435 kovových palet a 2 859 plastových prokladů, zatímco zbývajících 41 kovových palet odcizil L. Š. sám. Žaloba tedy nemůže být v rozsahu 78.766 Kč s příslušenstvím odpovídajícím 41 kusům úspěšná. K problému peněžité náhrady odvolací soud uvedl, že poskytnutá náhrada musí umožnit přiměřenou obnovu struktury celkového majetku poškozeného tak, aby jej mohl užívat v takové míře a takovým způsobem jako před poškozením. Je-li poškozena použitá věc, která není předmětem bazarového obchodu, nestačí, že poškozenému bude v penězích nahrazena její hodnota s ohledem na opotřebení. Náhrada totiž v takovém případě neplní svůj účel, jestliže poškozený si za ni jen těžko může pořídit novou věc. Ačkoliv může finanční prostředky doplnit a pořídit věc novou zčásti ze svých finančních zdrojů, je tím zasaženo do struktury jeho majetku tak, jak by nebylo, kdyby nedošlo ke škodní události. V judikatuře byl doposud zastáván názor opačný, přičemž argumentováno bylo zákazem obohacení poškozeného. Jednotlivé případy však nelze posuzovat mechanicky, ale vždy je potřeba vážit účel náhrady, zejména zda započtení výhody je pro poškozeného únosné. To lze konstatovat s ohledem na závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 19. 3. 2008, sp. zn. II. ÚS 2221/07, podle nějž je nutné brát v úvahu hledisko účelnosti a též to, že případné „zhodnocení“ věci bylo poškozenému vlastně vnuceno protiprávním jednáním. Současná právní úprava na tento nálezný závěr navazuje a dosavadní judikaturu překonává. V tomto konkrétním případě odvolací soud proto dospěl k závěru o vnuceném obohacení, v důsledku čehož žalobkyni náleží za odcizený starší obalový materiál náhrada škody ve výši ceny, kterou vynaložila na pořízení nové náhrady. Koupě nového obalového materiálu byla jediným možným řešením náhrady odcizeného materiálu, protože neexistuje bazarový trh, na kterém by se obchodoval použitý obalový materiál. Je třeba mít na zřeteli, že žalobkyně se do situace, kdy namísto použitých věcí musela nakoupit nové, nedostala vlastní vinou, nýbrž tento stav jí byl vnucen úmyslnou trestnou činností žalovaného. Skutečnost, že znalci v trestním řízení připustili prodej použitého obalového materiálu na trhu např. v rámci odprodeje nadbytečných zásob nebo při likvidaci výrobce komponentů pro automobilový průmysl, není významná, neboť nebylo tvrzeno a ani jiným způsobem nevyšlo v řízení najevo, že by žalobkyně v rozhodné době měla možnost odkupu použitého obalového materiálu za uvedených specifických okolností. Naopak nesprávná je úvaha soudu prvního stupně, že žalovaný odcizením obalového materiálu „prodloužil“ jeho životnost a že je tedy spravedlivé, aby žalobkyně nesla náklady na „prodloužení“ ze svého. Odcizený obalový materiál měl plně zachovanou užitnou hodnotu a byl používán v rámci určitého společného oběhového systému všemi výrobci litých kol pro automobilový průmysl (princip směny). Z pohledu žalobkyně nebylo proto stárání obalového materiálu nijak významné, protože po dodání litých kol na nově pořízených paletách a prokladech jí byly

vráceny starší palety a proklady porízené zcela jiným výrobcem litých kol.

Rozhodnutí odvolacího soudu ve výrocích o platební povinnosti a náhradě nákladů řízení napadl žalovaný dovoláním, jehož přípustnost ve smyslu § 237 o. s. ř. spatřuje v otázce hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, resp. která nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu doposud vyřešena, konkrétně zda se u zcela zničené či odcizené věci při stanovení výše náhrady škody vychází z obvyklé ceny věci před zničením, resp. odcizením, tedy se za skutečnou škodu považuje hodnota původní věci ve stavu a době před jejím zničením nebo zda se u zcela zničené, resp. odcizené věci při stanovení výše náhrady škody zohledňuje i to, co musel poškozený účelně vynaložit na pořízení věci nové, tedy zda výše náhrady škody v tomto případě odpovídá hodnotě nové věci. Podle názoru dovolatele není možné považovat odcizený obalový materiál za věc poškozenou, jak činí odvolací soud, a nemůže se proto uplatnit § 2969 o. z., který upravuje postup pro stanovení výše náhrady škody u poškozené věci. Naopak podle něj je nutné vycházet z obecných ustanovení § 2951 odst. 1 a § 2952 o. z., přičemž u zcela zničené věci se při stanovení výše náhrady vychází z obvyklé ceny věci před zničením. Dále s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. 25 Cdo 2818/2015, uvádí, že dosavadní rozhodovací praxe vycházela z hodnoty věci v době poškození. S názorem odvolacího soudu nelze souhlasit, neboť občanský zákoník jednoznačně rozlišuje způsob náhrady škody na věci v podobě jejího zničení, resp. odcizení a poškození. Jedná se o rozdílné stavy, které se v rámci náhrady škody nahrazují rozdílně. Pro poškození věci existuje speciální ustanovení, což vyplývá ze systematiky občanského zákoníku, kde § 2969 o. z. je zařazen do pododdílu nazvaného Zvláštní ustanovení – Náhrada při poškození věci. To rovněž vyplývá i ze samotného textu ustanovení. Nenahrazuje se tedy celá věc, ale její součást nebo příslušenství. Rozhodnutí Ústavního soudu, na které odvolací soud odkazuje, je nepřiléhavé, neboť se též jednalo o věc poškozenou, nikoliv zničenou. V předmětném sporu navíc byly odcizeny věci, které mají konečnou životnost a po skončení této životnosti musí žalobkyně vynaložit náklad na koupi nových, neboť původní již nemůže použít. Obalový materiál byl přitom podle výsledků dokazování užíván, poškozený, deformovaný, rezavý apod. Případný není ani odkaz odvolacího soudu na „oběhový“ systém obalového materiálu, neboť žalobkyně měla své palety označené, a mohla si proto své palety „pohlídat“ a trvat na jejich vrácení. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Žalobkyně se ve vyjádření k dovolání ztotožnila s odůvodněním rozhodnutí odvolacího soudu. Žalovaným nastíněný vztah speciality mezi § 2969 odst. 1 a § 2951 odst. 1, § 2952 o. z. je podle jejího názoru i s odkazem na odbornou literaturu absurdní. Rozhodnutí Nejvyššího soudu, na které žalovaný odkazuje, považuje pak v důsledku legislativního vývoje za překonané.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř. a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť závisí na řešení otázky hmotného práva, konkrétně výše peněžité náhrady škody při zničení použité věci, která dosud nebyla za daných skutkových okolností dovolacím soudem řešena. Dovolání není důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Podle § 2951 odst. 1 o. z. škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, anebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.

Podle § 2969 odst. 1 o. z. při určení výše škody na věci se vychází z její obvyklé ceny v době poškození a zohlední se, co poškozený musí k obnovení nebo nahrazení funkce věci účelně vynaložit.

Škodou je podle § 2894 o. z. újma na jmění, tj. na souhrnu majetku a dluhů osoby ve smyslu § 495 o. z. Je-li pojem škody spjat právě s materiální sférou, lze využít v podstatné míře dřívější judikatorní definici, podle níž se za škodu považuje újma, která nastala v majetkové sféře poškozeného a je objektivně vyjádřitelná všeobecným ekvivalentem, tj. penězi. Skutečnou škodou (§ 2952 o. z.) se rozumí zmenšení existujícího majetku poškozeného (popřípadě zvětšení jeho dluhů) ve srovnání se stavem, jaký zde byl před škodní událostí. Skutečnou škodou na věci je pak újma, která znamená snížení hodnoty věci v důsledku jejího poškození (či zničení) oproti stavu před poškozením, a při určení její výše se zásadně vychází z obvyklé ceny věci v době poškození, přičemž zároveň se přihlíží k tomu, co musí poškozený účelně vynaložit k obnovení nebo nahrazení funkce věci (§ 2969 odst. 1 o. z.). Tím se podtrhuje význam uvedení v předešlý stav (naturální restituce), kdy zejména v případech provedení opravy poškozené věci může poškozený požadovat náhradu škody ve výši ceny opravy; o takový případ se zde však nejedná. Tyto závěry se uplatní jak při poškození věci, která zůstává vlastníku zachována, tak při jejím zničení či na roveň postavenému odcizení věci, jestliže vlastník svou věc zcela a definitivně ztrácí. Ačkoliv občanský zákoník používá v § 2969 odst. 1 o. z. pojem poškození, dopadá toto ustanovení i na případy zničení, ztráty či odcizení věci [Bezouška, Petr in Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1747, marg. č. 3.]. Není proto opodstatněná dovolací námitka, že odvolací soud aplikoval nesprávné ustanovení zákona.

Je-li tedy ve všech uvedených případech účelem náhrady majetkové újmy (a z ní vyplývající povinnosti k náhradě způsobené škody) vytvoření stavu, který zde existoval před vznikem škody, přičemž ho má být dosaženo reparací veškeré vzniklé škody, má poškozený zásadně nárok na nahrazení poškozené věci minimálně do výše její původní hodnoty. Výše náhrady škody na věci se proto odvozuje od ceny věci, což je podle § 492 odst. 1 o. z. hodnota věci vyjádřená v penězích; ta se zásadně určuje jako cena obvyklá. Cena obvyklá ve smyslu § 2969 odst. 1 o. z. pak představuje cenu, za kterou lze v daném místě a čase a za obvyklých obchodních podmínek pořídit náhradní věc stejných kvalit, přičemž takto stanovená cena je v prostředí státem neregulovaného hospodářství cenou tržní, ovlivněnou nabídkou a poptávkou na trhu, tedy zahrnuje i hledisko „prodejnosti“ věci (srov. zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2782/2017, publikovaný pod č. 8/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní, dále jen „Sb. rozh. obč.“).

Posuzovaný případ je specifický povahou odcizených věcí, které byly součástí jakéhosi uzavřeného dodavatelsko-odběratelského systému, v němž sloužily v cyklickém režimu více subjektům jako víceméně zastupitelné (druhovité) věci (srov. § 499 o. z.). I když pro každého vlastníka měly jím nakoupené palety a proklady svou individuální finanční hodnotu, odvozenou od nákladů na jejich pořízení s případným přihlédnutím k míře opotřebení, je na druhou stranu nepochybné, že při tomto způsobu nakládání s obaly zjevně převažuje funkční hodnota těchto věcí vyplývající především z užitného významu prostředků, bez nichž nemůže nastavený systém dodávek a odběru zboží řádně probíhat. Protože mezi více subjekty takto na základě jejich dohody „obíhaly“ palety bez ohledu na vlastnictví, a nelze vlastně ani přesně dovodit, či věci přesně byly odcizeny, je při ztrátě nastalé ve sféře žalobkyně logické, že to byla ona, kdo musel pořídit náhradou za ně věci nové. Není důvodná námitka, že žalobkyně si měla kontrolovat palety podle označení, aby mohla doložit své vlastnictví k nim, neboť poskytla-li dobrovolně a na základě dohody s odběratelem či ostatními dodavateli své obalové prostředky s možností využívat obaly formálně náležející též jiným vlastníkům, jde k tíži žalovaného, že trestnou činností do tohoto systému zasáhl, a nemůže proto vznášet požadavky na postupy, s nímž fungující režim obalového hospodaření nepočítá.

Jestliže zároveň zřejmě neexistuje trh s opotřebenými paletami a proklady, byla žalobkyně nucena si pořídit nové, a to u obvyklého výrobce, aniž by bylo možno zohlednit, nakolik opotřebený byl každý konkrétní obal. Žalobkyně objektivně neměla možnost nahradit odcizené věci obdobně opotřebenými,

zakoupení nových věcí bylo tedy z její strany postupem nejen účelným, ale jediným možným. I když tedy i nadále platí obecný požadavek, aby se poskytnutím náhrady poškozený neobohatil na úkor škůdce, v dané věci k obohacení nedochází, neboť pořízením nových věcí se majetkový stav žalobkyně nezvětšil oproti předchozímu, naopak byl plně obnoven funkční stav, do něž žalovaný neoprávněně zasáhl. K tomu srov. obdobně judikaturu Nejvyššího soudu k poškození věci zvláštního účelu (dálniční svodidla a protihluková stěna), a to rozsudek ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. 25 Cdo 2202/2019, č. [74/2021](#) Sb. rozh. obč., a usnesení ze dne 16. 7. 2020, sp. zn. 25 Cdo 4107/2019.

Ostatně i podle čl. 10-103 Principů evropského deliktního práva (paragrafovaný text vypracovaný Evropskou skupinou deliktního práva za účelem vylepšení a harmonizace základních zásad, na nichž by mělo stát evropské deliktní právo; anglická verze na <http://www.egtl.org/PETLEnglish.html>) při určování výše náhrady škody se zohlední prospěch, který poškozený v důsledku škodní události získal, ledaže to je v rozporu s účelem náhrady. Obdobné řešení přináší například i rakouská právní věda (srov. Koziol, H. Österreichisches Haftpflichtrecht. Band 1: Allgemeiner Teil. 4. Aufl. Wien: Jan Sramek Verlag, 2020, v případě naturální restituce s. 659-661, v případě peněžité náhrady s. 711-713), která vychází z rozdělení věcí podle jejich účelu, tj. zda účelem je další prodej věci či její užívání. V případě, že je věc určena k užívání, je dále nutné zabývat se její užitnou hodnotou. Zájmy poškozeného budou dostatečně chráněny v případě, že mu bude nahrazena užitná hodnota věci. Za situace, že si věc plně udržela svoji užitnou hodnotu a není dost dobře možné pořídit odpovídající použitou věc, má poškozený právo na peněžitou náhradu, která odpovídá pořizovacím nákladům na novou věc. V posuzované věci je výhoda, kterou žalobkyně získala koupí nových obalových prostředků namísto starších, zčásti opotřebených, zcela zanedbatelná vzhledem ke způsobu využití věcí pro přepravu výrobků. Jestliže byla po odcizení obalů nucena nakoupit shodný počet nových, aby zachovala fungování systému, v němž aktivně působila a který potřebovala pro svou obchodní činnost, blíží se povaha jí zaplacených prostředků zbytečně vynaloženým nákladům na obnovení původního funkčního stavu bez ohledu na míru opotřebení odcizených věcí i osobu jejich skutečného vlastníka.

Lze tedy ve specifických poměrech posuzované věci uzavřít, že cena nových přepravních obalů je skutečnou škodou na odcizených, zčásti opotřebených obalech, které jsou využívány v uzavřeném systému více dodavateli k přepravě výrobků odběrateli, jestliže neexistuje trh použitých obalů.

Napadené rozhodnutí odvolacího soudu je z pohledu uplatněného dovolacího důvodu správné, Nejvyšší soud proto dovolání žalovaného podle § 243b odst. 2 o. s. ř. zamítl.

Napadá-li žalovaný rozhodnutí odvolacího soudu i ve výrocích, kterými bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení, je v této části dovolání podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř. objektivně nepřipustné, a Nejvyšší soud je proto podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody](#)
- [Nájemné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Péče o dítě \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o smlouvě budoucí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Daňová exekuce](#)

- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)